

LSHDB

SynHør-bladet

21. årgang

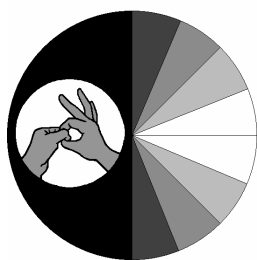
Nr 5 - 2012

**Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde
(LSHDB)**

Innhold

Styrets hjørne	3	Klage på nye retningslinjer	12
LSHDBs landsmøteprotokoll	4	Nytt fra LSHDB sentralt	16
Sommertreff 2012	7	”Lurt trill rundt”	17
Takkehilsen	8	Min opplevelse: Solvik syns- og mestringssenter	17
Utfordringer til Snøhetta	9		
Nytt og nyttig	11		

LSHDB

Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde

Leder: Åshild Johansen
Tlf: 402 34 452
E-post: aashild.lovise@ebnett.no

Nestleder: Kari Kristine Engan
Tlf: 72 88 94 01
E-post: kariengan@c2i.net

Styremedlem: Birgit Hagerupsen
Tlf: 949 88 030
E-post: bibbih@online.no

Styremedlem: John Sandell
Tlf: 915 45 424
E-post: johnsandell44@gmail.com

Styremedlem: Hege Dahlen
Tlf: 970 01 093
E-post: hebedahl@online.no

1. varamedlem: Odd Paulsen
2. varamedlem: Harald Vik

SynHør-bladet
Redaktør: Birgit Hagerupsen
SMS. 949 88 030
E-post: bibbih@online.no

Adresse:

LSHDB
Skippergata 33
0154 Oslo

E-post: kontor@lshdb.no
Internett: www.lshdb.no
Tlf: 22 41 34 24
Mobil: 95 94 93 57
Kontorfullmektig: Karin Andvig

Kontoret er åpent onsdager
(annenhver), torsdager og fredager.
Kontoret ligger i 5. etasje.

Trykk: Rycon AS
Layout: Birgit Hagerupsen

Opplag 330 stk

Styrets hjørne

**Odd Paulsen,
varamedlem**

Kjære medlemmer og lesere.

Etter å ha hatt "pause" i 2 år i styrets verv i LSHDB, så har jeg kommet tilbake som varamedlem i LSHDB sentralt. Da er det naturlig at det er meg som tar fatt i "pennen" til styrets hjørne denne gang.

Da trenger jeg ikke å presentere meg, regner jeg med at de fleste kjenner eller hvem jeg er. Men for noen kan jeg fortelle at jeg kommer fra Skien og er leder i LSHDB Telemark.

I tiden 6. - 8. september var hele styret og Karin Andvig pluss tolker / ledsagere på styreseminaret med Kiels Cruise, og vi tok opp forskjellige emner på seminaret, som om sommertreff 2013, tolk / ledsager til fritidsaktiviteter, tolk / ledsager utenlands, likemannskurs / julebord med flere uformelle saker.

Når det gjelder sommertreff 2013, gikk de fleste i styret for Ålesund. Tolk / ledsager - fritidsaktiviteter, har Karin, Åshild og Bibbi deltatt på et møte med NAV, og de orienterte oss om

det, og hvordan vi skal jobbe videre med saken. Se brevet fra LSHDB til andre instanser her i bladet.

Tolk / ledsager utenlands, har vi bestemt at jeg skal jobbe videre med saken, at vi må jobbe for at døvblinde slipper å betale ekstra utgifter for 1. tolken, men den skal avventes til at saken om tolk / ledsager - fritidsaktiviteter er 1. prioritet i LSHDB for tiden.

Vi har mange livlige diskusjoner på styreseminaret, som ble svært vellykket!

Så håper jeg at vi sees på likemannskurset / julebordet i Asker, 16. - 18. november.

**Beste hilsen
Odd Paulsen
Varamedlem**

LSHDBs landsmøteprotokoll

PROTOKOLL FOR LANDSMØTET I LANDSFORBUNDET FOR KOMBINERT SYNS- OG HØRSELSHEMMEDE/DØVBLINDE (LSHDB)

26. juni 2012

Sted: Quality Hotel Resort, Sarpsborg
Tid: Kl. 09.07 - 11.20

Forbundsleder Åshild Johansen åpnet landsmøtet med å ønske alle hjertelig velkommen. Deretter ble medlemmer som er gått bort siden forrige landsmøte, minnet med ett minuts stillhet.

Sak 1: Navneopprop og fastsettelse av antall stemmeberettigede
I følge navneopprop var 22 stemmeberettigede til stede.

Sak 2: Valg av møtefunksjonærer
A) møteleder
Styret foreslo Kjell-Henrik Hendrichs som var forespurt.
Vedtak: Kjell-Henrik Hendrichs valgt ved akklamasjon.

Forbundslederen overlot mikrofonen til den nyvalgte møteleder som takket for tilliten og regnet med et like godt og ryddig landsmøte som de tidligere han hadde ledet.

B) referent(er)
John Sandell foreslo Karin Andvig og Kari Kristine Engan
Vedtak: Karin Andvig og Kari Kristine Engan valgt ved akklamasjon.

C) 2 protokollunderskrivere og tellerkorps

Magnus Baal og Hege Dahlen foreslo h.h.v Aslaug Kibsgård og Magnus Baal som protokollunderskrivere. Aslaug Kibsgård foreslo Lyder Storhaug og Bjørn Egil Hammerlund som tellerkorps.

Vedtak: Alle valgt ved akklamasjon.

Sak 3: Godkjenning av innkalling til landsmøtet

Møteleder leste vedtektenes paragraf som omhandler landsmøtet. Innkalling med tid og sted skal skje minimum 4 måneder før møtet holdes. Innkallingen ble kunngjort i medlemsbladets februarnummer.

Vedtak: Innkalling enstemmig godkjent.

Sak 4: Godkjenning av dagsorden
Møteleder leste programmet, det kom ingen innvendinger til dagsorden.

Vedtak: Det utsendte dagsordenen enstemmig godkjent.

Sak 5: Godkjenning av sakslisten
Sakslisten, som var sendt møtedeltakerne, ble lest i sin helhet.

Vedtak: Sakslisten enstemmig godkjent.

Sak 6: Godkjenning av forretningsorden

Møteleder foreslo at landsmøtet gjennomføres etter vanlig møteskikk slik det er blitt gjort tidligere.

Vedtak: Forretningsorden enstemmig godkjent.

Sak 7: Årsberetning 2011 for forbundet

Årsberetningen var sendt møtedeltakerne til rett tid. Møteleder leste kun

overskriftene med unntak av punktene "Styrets og valgkomiteens sammensetning", "Distriktskontaktene" og "Oppsummering", som ble lest i sin helhet. For hvert punkt ble det åpnet for spørsmål og kommentarer. Ingen merknader framkom.
Vedtak: Årsberetning 2011 enstemmig godkjent.

Sak 8: Årsregnskap med revisjonsberetning 2011 for forbundet
Både årsregnskap og revisjonsberetning var sendt deltakerne. Møteleder leste revisjonsberetningen i sin helhet og kom med forklaringer til selve teksten. Videre refererte han nøkkeltall i årsregnskapet. Det framkom ingen kommentarer.
Vedtak: Årsregnskap 2011 enstemmig godkjent.

Sak 9: Innkomne saker til behandling
Det forelå ingen innkomne saker

Sak 10: Arbeidsprogram for 2012 - 2014
Arbeidsprogrammet var utsendt på forhånd. Møteleder leste opp arbeidsprogrammet punkt for punkt. Etter hvert punkt ble det åpnet for kommentarer og diskusjon.

Punkt 1: Dekning av tolk i utlandet til dagliglivets gjøremål åpnet for diskusjon om ikke styret burde endre strategi, da dette punktet har vært på programmet i mange år. Det ble også foreslått å drive mer lobbyvirksomhet. Styret var enig i at denne diskusjonen er viktig. Karin Andvig orienterte om arbeidet som er gjort, videre forklarte hun at litt av årsakene til at LSHDB ikke har fått gjennomslag, skyldes følgende interessepolitisk arbeid i dag

handler mer om å sikre rettigheter døvblinde allerede har (se punkt 4 i arbeidsprogrammet) enn å lykkes i å få gjennomslag for nye. I tillegg opplyste Andvig om at strategien har vært å fokusere på at døvblinde er en liten gruppe, og at en slik rett til tolk i utlandet ikke vil innebære store offentlige utgifter.

Det kom forslag om å gå sterkt ut i media, eventuelt slå oss sammen med andre, gjerne store organisasjoner i denne kampen.

Punkt 2. Kari Kristine Engan informerte om at styret har arbeid og utdanning som en gjennomgående prosess gjennom likemannskurs hver høst, hvor temaene er relatert til arbeid og utdanning.

Punkt 3. Opplæring i å bruke tolk/ ledsager m.m. Ingen kommentarer framkom.

Punkt 4. Samarbeid med andre brukerorganisasjoner i å beholde rettigheter. Karin Andvig redegjorde kort om samarbeidet styret har hatt med andre brukerorganisasjoner de siste to årene. Solgunn G. Storhaug roste styret for godt arbeid.

Vedtak: Arbeidsprogrammet 2012 - 2014 enstemmig godkjent.

Sak 11: Budsjett for 2012
Møteleder refererte hovedtallene i budsjettet som var tilsendt deltakerne. Kjell R. Johnsen mente det fortsatt er altfor stor forskjell på driftstilskuddet mellom LSHDB og FNDB. Nina Helene Skorge syntes landsmøtet burde være forsiktig med å klage

på hvor mye FNDB får med tanke på at vi kanskje en dag kan bli slått sammen til en organisasjon. Odd Paulsen ønsket informasjon om søknader sendt til ExtraStiftelsen. Kari K. Engan orienterte om at budsjettet kun var retningsgivende, da styret for eksempel aldri vet hvor mange som melder seg på sommertreff og kurs.
Vedtak: Budsjettet enstemmig godkjent.

Sak 12: Valg

Valg av sentralstyre

Solgunn G. Storhaug ønsket å vite hvem som var på valg før forslag på nytt styre ble lagt fram. Møteleder leste informasjonen valgkomiteen hadde gitt i SynHør-bladet nr 1 - 2012.

Varamedlem i valgkomiteen, Ragnhild Håbjørg, spurte hvorfor hun ikke hadde blitt informert om komiteens arbeid. Aslaug Kibsgård, leder i valgkomiteen, beklaget og sa at all kommunikasjon hadde skjedd via e-post, som Ragnhild Håbjørg ikke har tilgang til. Møteleder konkluderte med at det er viktig for kommende valgkomiteer å bli enig om hvilken rolle varamedlemmet skal ha; være aktivt med i arbeidet eller bare tre inn ved sykdom.

Bjørn E. Hammerlund, medlem og sekretær i valgkomiteen, leste komiteens innstilling, som var sendt ut.

Forbundsleder: Åshild Johansen, gjenvalgt for 2 år
Styremedlem: Kari Kristine Engan, gjenvalgt for 4 år
Styremedlem: John Sandell, gjenvalgt for 4 år
1. varamedlem: Ingen kandidat

2. varamedlem: Harald Vik, gjenvalgt for 2 år

Benkeforslag:

Da 1. varamedlem Nina H. Skorge var den eneste av de forespurte som ikke ønsket gjenvalg, foreslo Bjørn E.

Hammerlund:

1. varamedlem: Odd Paulsen

Vedtak: Alle valgt ved akklamasjon.

Sentralstyrets sammensetning til landsmøtet i 2014:

Forbundsleder: Åshild Johansen, valgt for 2 år

Styremedlem: Kari Kristine Engan, valgt for 4 år

Styremedlem: John Sandell, valgt for 4 år.

Styremedlem: Hege Dahlen, ikke på valg, har 2 år igjen

Styremedlem: Birgit Hagerupsen, ikke på valg, har 2 år igjen.

1. varamedlem: Odd Paulsen, valgt for 2 år

2. varamedlem: Harald Vik, valgt for 2 år

Andre valg: autorisert revisor for 2 år

Kari K. Engan foreslo at landsmøtet overlot til styret å velge revisor.

Vedtak: Styret velger revisor.

Møteleder Kjell-Henrik Hendrichs takket forsamlingen for et ryddig møte og overlot mikrofonen til den gjenvalgte forbundslederen. Åshild Johansen takket for tilliten, fortsatte med å takke Hendrichs for godt utført møteledelse og overrakte han en gave.

Deretter ønsket hun Odd Paulsen velkommen i styret, videre takket hun

avtroppende varamedlem Nina H. Skorge for særlig godt utført arbeid, ønsket henne lykke til videre i alle hennes mange gjøremål og overrakte en gave. Nina H. Skorge fortalte at hun hadde lært svært mye og oppfordret deltakerne til å engasjere seg i tillitsverv.

Deretter erklærte forbundsleder møtet for hevet.

Oslo, Trondheim, 11. juli 2012

Karin Andvig, referent
Kari K. Engan, referent

Aslaug Kibsgård, protokollunderskriver
Magnus Baal, protokollunderskriver

Sommertreff 2012

Den 25. juni 2012 ankom vi med tog til Sarpsborg. Det var et veldig bra hotell synes jeg. Det var en fin restaurant der, så vi fikk servert 3-retters middag med en gang vi ankom hotellet. Neste morgen etter forskost dro vi sammen med barnevaktene Amalie og Kaisa til Tunevannet. Der var det en svanefamilie som holdt til, 2 store vakre svaner, og 3 kjempesøte små svaneunger! Vi vasset litt i vannet, det var sånn passe kaldt.

Den dagen var vi også på eventyrabrikken, det var kjempestort! Det var masse sklier og klatrenett og hoppe-slott osv. Det var kjempetrist når vi skulle dra derfra. Det tok ikke lang tid før vi ble både varme og svette, og måtte ha vannpause. ☺ I øverste etasje var det også en krasjebilbane som

vi testet ut, det var moro. Til slutt måtte vi jo dra, men jeg håper vi kan komme tilbake dit en gang! Flere steder vi var med barnevaktene er for eksempel Borgarsyssel museum, jeg og noen av de andre jentene lagde noen "flettebånd" på vikingsvis, det var veldig morsom, også ble det jo veldig fine bånd til slutt da. Det var også en gård der, der var det høner, sauer og marsvin.

Hans Kasper, lillebroren min på snart 7 år som spiser maten sin på Borgarsyssel museum.

På hotellet var det noe som heter Superland, og der var vi både med barnevaktene, og i fritida. Det var ei minigolfbane, ballbinge, klartrevegg med mer. Det var også et gratis badeland, som vi var i omtrent hver dag, med ei vannsklie, boblebad og noe stilig som heter space bowl. Der er en vannsklie der du til slutt kommer ut i et kum, der du skled rundt noen ganger, før du ramlet ut i bassenget gjennom et hull i bunnen. Vi var også på Inspiria, nabobygget, et vitenskapssenter. Jeg og broren min Gunnar Håkon, testet ut noe som heter mindball, det er om å gjøre å få en ball bort til motstanderen, ved hjelp av tankene.

Vi hadde det også gøy om kveldene, da vi sprang rundt på hotellet og lekte boksen i går eller satt nede i baren og drakk vann og pratet sammen, eller så på tv. En ting er i hvertfall sikkert: der var dynggevis av ting å gjøre!

Det var veldig artig å være på sommertreffet i år. Jeg ble kjent med mange nye folk, selv om jeg var med i Tromsø i fjor også. Jeg fikk ikke med meg rebusløpet på lørdagen, fordi vi reiste til Danmark samme morgen. Det var veldig trist når jeg sa "hadet" til vennene mine. Men jeg satser på å få være med neste år på sommertreff"

Vennlig hilsen Anne Marie, snart 11 år!

En takkehilsen

Tusen hjertelig takk for de nydelige rosene i en middelstor skål som varte i en måned til glede.

Sommertreffet i Sarpsborg var et savn.

Varme hilsener fra Kari Marie Myrhol

Utfordringer til Snøhetta

Av Åshild Johansen

Sommeren 2012 bestemte min søster Aslaug og jeg å ta en jentetur til Snøhetta august 2012.

I god tid ordnet vi med overnatting og med tolk/ledsager. Dagen kom og vi kunne starte på turen.

Dovrefjell.

Aslaug tok toget fra Trondheim til Hjerkin. Dit tok jeg også toget fra Drammen med min tolk/ledsager. Fra Hjerkin stasjon tok vi bussen til en helt ny fjellstue som heter Snøheim. Den ligger ca. 1000 m.o.h. Stedet var en tidligere militærbase og øvelsesplass for de militære. Snøheim var et koselig sted med preg av militærstil innvendig. Aslaug og jeg delte et lite rom og vi hadde felles toalett og dusj med andre gjester. Dette var en utfordring for oss, men takket være tolk/ledsager klarte vi det bra.

Da vi ankom Snøheim spiste vi lett lunsj og etterpå testet vi utforskertrangen. Vi trente også litt med å gå på steinene rundt fjellstua. Dette var en utfordring. Ville vi klare det hele veien opp til Snøhetta? Det var ganske mye steiner, store, små, flate, skarpe og spisse.

Vel, dagen kom og vi spiste en god frokost. Vi lagde oss store nistepakker med te/kaffe og vann. Vi regnet med at det ville ta mange timer opp.

Klokka 09.15 startet vi vandringen til

Snøhetta med godt humør og stor spenning i kroppen. Været var ustabil med regn, sol, snø og mye vind.

På starten av turen var det veldig greit å gå, men da vi kom til de store steinene ble det hardere. Ulendte og glatte var de, men vi gikk fortrøstningsfullt videre. Tolke/ledsagerne våre var suverene til å lede oss fram. Det var ikke bare steiner vi måtte hoppe over, men også over store strie bekker. Hjelp, tenker jeg, men du verden som tolkene forklarte og beskrev hele veien hvor jeg skulle tråkke, hvilken stein er best å trå på og så videre.

Samtidig beskrev de naturens skjønnere omgivelser, høye fjell og de fargerike vannene rundt omkring. Både Aslaug og jeg fikk nyte den vakre naturen vi har i Norge, og ikke minst får vi brukt kroppen vår skikkelig. Vi gikk videre til enda glattere og brattere fjell, og det tok 4 timer for oss å gå opp til 1820 m.o.h. Der måtte vi stoppe fordi vi fikk beskjed om ikke å gå videre da det var tett med tåke, snø og glatte steiner. Forholdene ble for dårlige til å finne fram. Det har skjedd en ulykke der før oss.

Før tåka kom tok vi en pause og nøt den nydelige utsikten med god mat og drikk før vi begynte turen tilbake til Snøheim. Dette var mer stritt enn det vi hadde trodd. Vi kom oss fram til Snøheim 8 timer senere med knallrøde fjes, slitne, svette og med ømme bein. Etter en god dusj spiste vi en deilig middag som bestod av hjemme-

laget innbakt laks. Etterpå koste vi oss i stua med kaffe og kake. Vi fikk en velfortjent hvil og snakket om dagens opplevelser.

Dagen etter reiste vi hjem, lykkelig og fornøyd, selv om vi ikke nådde toppen av Snøhetta. Selve turen var likevel en minnerik opplevelse. Takket være tolk/ledsagerne klarte vi dette og i tillegg fikk vi oppleve den enorme naturen, fjellene og ikke minst – vi så 3 store moskus og en liten en, som en bonus.

Jeg unner en hver døvblind/syns – og hørselshemmede til også å oppleve dette norske fenomen.

Bildet til høyre: Vakre Snøheim
Bildet øverst: Snøhetta til høyre
Bildet nederst: Aslaug og Åshild

Nytt og nyttig

Første vanntette høreapparatet

Kilde: Doof.nl

Oversettelse: Cor van der Lijcke og Helen Hartog

Høreapparater tåler vann, fukt og støv dårlig. Vannskade er hovedårsaken til de fleste reparasjoner. Det hindrer hørselshemmede at høreapparatet ikke kan brukes når vann og fukt er en risiko.

En løsning er den nye Siemens Aquaris: det første høreapparatet som tåler støv og vann.

Ved dusjing, i regnvær, eller i svømmehallen tar 90% av brukerne ut høreapparatet. Noen gjør det også under sykkel- og løpeturer. Ikke bare ubehagelig, men også dårlig i forhold til trafikksikkerheten. Den nye Siemens Aquaris er løsningen på disse problemene.

Det tåler også støt, i motsetning til de fleste andre høreapparater.

Mange høreapparatbrukere har vært uoppmerksomme noen ganger og dusjet med vanlig høreapparatet, noe som resulterte i at det ble ødelagt.

Siemens Aquaris er unik: Det har full IP57-sertifisering. Dette betyr at apparatet tåler å være under vann i 30 minutter på en meters dyp uten å ta skade. I løpet av 8 timer tåler høreapparatet støv, noe som gir mulighet til en strandtur, en tur til en byggeplass eller et bakeri uten at man behøver å ta høreapparatet ut.

Dessuten er passformen meget bra, og apparatet sklir ikke fra øret. Aquarius bruker vanlige batterier. Mikrofonen har en vanntett (men ikke lydtett) hinne.

Takket være den vannavstøtende, myke overflaten til Aquarius tåler den støt som andre høreapparat ikke tåler.

Til aktive personer, som barn eller idrettsutøvere, finnes det en ekstra Sport Clip som holder Aquarius enda bedre på plass. En lettelse for foreldre til barn med hørselsvansker: De slipper bekymringen for at apparatet skal bli borte eller ødelegges.

Helen, ringeklokke for døvblinde

Kilde: Infomagasinet

Oversatt av: Cor van der Lijcke og Helen Hartog

Den sveitsiske bedriften Bones, kjent fra Milestoneproduktene, har utviklet en ringeklokke til døvblinde, som heter Helen. Den har samme utseende som Milestone. Ringeklokka kan også brukes som vanlig klokke eller stoppeklokke. Helen produserer vibreringssignaler, men kan også prate.

Et eksternt vibreringselement kan legges under puten.

Prisen er foreløpig ukjent.

For mere info: www.bones.ch/bones/pages/eng/products/helen.html

Klage på nye retningslinjer vedrørende tolk/ledsaging for døvblinde

Dette skrivet er en kommentar fra LSHDB angående de nye retningslinjene for bruk av tolk/ledsager (jmfør rundskriv § 10-7 bokstav g – tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde:

“Tolk gis der det primært er behov for språktolking, og for døvblinde vil det også innebære ledsaging og beskrivelse integrert i tolkeoppdraget. I begrepet ”ledsaging” er det naturlig å inntolke et behov for kommunikasjon og et behov for å få beskrevet omgivelsene.

Retten til tolk- og ledsagerhjelp er hovedsakelig knyttet til brukers behov for bistand til kommunikasjon. Oppdrag som primært omhandler sosial og praktisk bistand faller utenfor retten til tolk- og ledsagerhjelp. Den generelle dagliglivsdefinisjonen medfører også begrensninger i hvilke hobby- og fritidsaktiviteter brukere kan påregne å få stønad til.

Vurderingen av om det skal gis tolk- og ledsagerhjelp i et enkelttilfelle må avgjøres på grunnlag av en konkret vurdering. Nødvendighetsvurderingen vil også være avhengig av brukers egen fungering, og det må søkes å legge til rette for individuelle løsninger.

Hjelpemiddelsentralene skal bistå kommunene i opplæring av personell som skal yte praktisk bistand til døvblinde.”)

Vi finner de nye retningslinjene klart urimelige og opplever at Staten og

NAV fraskriver seg sitt ansvar når det gjelder vår brukergruppe. Dette mener vi er diskriminerende og ekskluderende, og dette strider også mot NAV sin fanesak om at «alle skal ha mulighet til å komme seg ut i arbeid og i aktivitet».

Manglende brukermedvirkning
Først ønsker vi å bemerke både skuffelse og overraskelse over at brukerorganisasjonene ikke ble opplyst om disse nye retningslinjene i forkant, spesielt da det var et møte med organisasjonene den 27. juni 2012.

Det snakkes mye om samarbeid hvor brukerorganisasjonene skal få mulighet til å medvirke, og at utfallet fra dette er at NAV nå skal redusere *radikalt* i tilbudet til døvblinde er for oss både uventet og uforståelig. Dette opplever vi ikke som samarbeid, men som ren overstyring. Den eneste årsaken til at vi ble opplyst om denne endringen var at en av våre medlemmer fikk avslag på en tolkebestilling, og dette lenge før det i det hele tatt var laget et alternativ. Dette betyr en ansvarsfraskrivelse fra de reelle behovene denne gruppen har. I tillegg har vi vært i kontakt med kompetansesentrene på området, som heller ikke har blitt informert.

Når brukermedvirkning og brukernes erfaring ikke er blitt tatt med i utarbeidelsen av nye retningslinjer for tolke- og ledsagerhjelp for døvblinde, hvem har utarbeidet retningslinjene og på hvilket grunnlag?

Isolasjon og inaktivitet er ikke helseforebygging

Samhandlingsreformen legger vekt på at man skal forebygge framfor å reparere. Det er derfor bekymringsfullt når NAV med sine nye retningslinjer for tolke- og ledsagerhjelp gjør det motsatte; å stimulere til inaktivitet og isolasjon er *ikke* å forebygge.

Mennesker med døvblindhet er i en ekstremt sårbar situasjon der isolasjon og inaktivitet er realiteten ved manglende bistand. Deres omgang med verden er ofte helt avhengig av å ha tolk/ledsager, enten dette er for å handle mat, møte andre mennesker eller for å holde seg i form. Som kjent kan isolasjon og inaktivitet bidra ytterligere til tap av funksjon og dermed gi negative ringvirkninger samfunnsøkonomisk, da den enkeltes helsetilstand forverres og potensielt vil kreve oppfølging fra andre helseinstanser. For enkeltmennesket vil denne isolasjonen være nok en stor mental byrde, og hindre vedkommende i å ha en meningsfull tilværelse.

Et sitat fra aktivitetshåndboken illustrerer dette ytterligere; «Regelmessig fysisk aktivitet representerer et stort forebyggingspotensiale i forhold til de dominerende sykdomsgruppene. Å få økt bruk av fysisk aktivitet i forebyggende arbeid er derfor vesentlig. Her må helsesektoren ta sitt ansvar, men like viktig er andre sektorer som NAV [...]» (Bahr et al, 2008).

Døvblindes hverdag har blitt betydelig bedre fordi de har fått muligheten til å benytte seg av tolker i alle slags sammenhenger. Vi i LSHDB har hatt fokus på hvor viktig det er å komme seg i

form og har derfor hatt flere like-mannskurs, prosjekter etc. nettopp for å få våre medlemmer ut av isolasjon. Dette har vært et viktig skritt i riktig retning da mange døvblinde opplever hverdagen som ekstremt tøff og sliter ofte med psykiske problemer. Det å komme seg ut og bruke kroppen har vist seg å være svært positivt for vår brukergruppe. Men – dette har vært mulig *fordi* de har hatt tolk/ledsager.

De nye retningslinjene vil ikke bare sette en stopper for «luksusen» å få snakke med og samhandle med andre mennesker enn seg selv, men også for å gjøre rene praktiske dagligdagse gjøremål for å overleve. Dette blir å begrense vår rett til å leve et selvstendig liv. For å sette det på spissen, så vil dette ta oss tilbake til en hverdag hvor døvblinde må ta taxi til storsenteret, stille seg opp og rope «Jeg er döv og blind, kan noen hjelpe meg så jeg får handlet?». Dette er en sann historie, men før personen fikk tolk/ledsager!

Rett til bistand ved kommunikasjon
Retningslinjene sier at «*Tolk gis der det primært er behov for språktolkning*», og at «*Retten til tolk- og ledsagerhjelp er hovedsakelig knyttet til brukers behov for bistand til kommunikasjon*».

Disse momentene finner vi ikke bare uklare, men også svært problematiske. En klassisk definisjon av kommunikasjon kan være; «I sin enkleste form kan kommunikasjon defineres som utveksling av meningsfylte tegn mellom to eller flere parter. Begrepet «kommunikasjon» kommer fra det la-

tinske «*communicare*», som betyr å gjøre noe felles, delaktiggjøre en annen, ha forbindelse med» (Thornquist, 2004, s. 14). Det finnes knapt nok noen sosial setting hvor det ikke foregår kommunikasjon, og døvblinde trenger kommunikativ bistand også i oppdrag som omhandler praktiske og sosiale gjøremål.

Videre sier retningslinjene «*Oppdrag som primært omhandler sosial og praktisk bistand faller utenfor retten til tolk- og ledsagerhjelp. Den generelle dagliglivsdefinisjonen medfører også begrensninger i hvilke hobby- og fritidsaktivitetet brukere kan påregne å få stønad til*». Hva mener NAV med «praktisk og sosial bistand»?

Her må det klargjøres hva som menes og vises til eksempler. Innebærer dette at døvblinde mister retten til tolk/ ledsager ved trening, reiser, fritid, hobby, handling, sosiale aktiviteter og så videre? Det skjer absolutt kommunikasjon i *alle* disse situasjonene.

Det finnes ingen kommunikasjonsarenaer som ikke er sosiale, og det finnes ingen sosiale og praktiske arenaer som ikke innebærer kommunikasjon. Disse retningslinjene prøver å sette et skille som ikke eksisterer i realiteten, og de trenger å bli nøye konkretisert og presisert.

Nødvendighetsvurdering

Retningslinjene tilsier at en kan vurdere om det skal gis tolk- og ledsagerhjelp i enkelttilfeller på grunnlag av en konkret vurdering. Nødvendighetsvurderingen vil også være avhengig av brukers egen fungering, og det må søkes å legge til rette for indi-

viduelle løsninger. Hva menes med en «konkret vurdering» i denne sammenhengen? På hvilken måte avhenger brukers egen fungering? Og hvem setter kriteriene? Det står heller ingenting om hvem som skal foreta denne vurderingen og hva som defineres som nødvendig. Skjønn er vrient, og benyttes ikke nødvendigvis til brukers fordel. Mange har erfart at når loven åpner for skjønn så kan dette bli utnyttet for økonomiske hensikter. Det spares eller gis et *minimalt* tilbud, ikke er et *forsvarlig* tilbud. Dette er en realitet opplevd både av brukere og av fagfolk.

Døvblinde har allerede nok med å håndtere sin egen hverdag. Mange i denne gruppen sliter allerede med å uttrykke seg. Hvis en i tillegg stadig må argumentere for hvor nødvendig det er med bistand, risikerer en ikke bare en skeivfordeling av tolketjenester, men også at bare de mest ressurssterke får tilgang til tjenester som hele brukergruppen i utgangspunktet har rett på. De som ikke makter eller klarer å begrunne hvorfor bestillingen er nødvendig, vil falle fra og ikke få tilfredsstilt behov som NAV juridisk sett skulle ha møtt.

Å innskrenke retten til tolk/ledsager er å fraskrive seg ansvar

En autorisert tolk/ledsager har en tre-årig bachelorutdannelse hvor mye av innholdet er vektlagt nettopp vår brukergruppe. Veldig få andre har tilstrekkelig kunnskap om døvblinde, og de vet derfor ikke hvordan de skal forholde seg til dem enten i kommunikasjon eller ved beskrivelse av omgivelsene. Å være døvblind er en sammensatt og komplisert sosial funk-

sjonshemning, der kommunikasjon på mange måter er vinduet ut mot verden. Å ha fagpersonell som vet hvordan de skal beskrive og tolke, og ikke minst hvilke behov døvblinde har, er helt nødvendig for å gi døvblinde en meningsfull tilværelse. Dette er en krevende oppgave som ikke bare kan gis til hvem som helst andre.

Mener NAV med disse retningslinjene at en ufaglært assistent kan ta over disse oppgavene? Gjennom høyere utdanning tilegner tolker seg både en kulturell og en sosial forståelse i samhandling med døvblinde, kunnskap om funksjonshemningen, og spesialisert kunnskap om brukergruppens utfordringer i kommunikasjonssituasjoner.

Opplæring av kommunalt personell
Til slutt skrives det at hjelpemiddel-sentralene skal bistå med opplæring til kommunene. Hvordan er dette tenkt? Hvordan skal de bistå, og hvem skal de utdanne? Skal en ufaglært assistent gjøre alle oppgavene en tolk/ledsager gjør, i tillegg til å yte praktisk og sosial bistand? Det endres her på et livsnødvendig tilbud, uten at tolketjenesten forteller hvor brukerne skal henvende seg videre. Dette føler vi er som å sparke mennesker som allerede ligger nede, og vi opplever dette som fullstendig uakseptabelt.

Vi mener at de nye retningslinjene diskriminerer døvblindes rett til å ha en meningsfull og verdig tilværelse. Vi frykter at disse retningslinjene vil føre til isolasjon, inaktivitet og at dette igjen vil føre til ytterligere helseskader. Døvblinde har et helt livsnød-

vendig behov for bistand fra tolk/ledsager for å fungere optimalt i samfunnet. Det er svært vemodig når praktisk og sosial bistand nå blir utelatt fra tolketjenesten, samtidig som at sosiale omgivelser er den absolutt viktigste døra ut av isolasjon og ensomhet. Hvordan kan man være sosial uten kommunikasjon? Det finnes utallig dokumentasjon på at mennesker har et iboende og sterkt behov for å være sosiale og å ha meningsfulle relasjoner med andre.

Retten til alt dette mister vi gjennom disse nye retningslinjene. Ikke bare er dette diskriminering av døvblinde som brukergruppe, det er også i strid med samhandlingsreformens lovnad om mer fokus på helseforebyggende arbeid, fysisk aktivitet og mental helse. De nye retningslinjene til NAV er vage og upresise, og feiler i å imøtekomme døvblindes grunnleggende og rettmessige behov.

**Hilsen,
Åshild Johansen
v/LSHDB**

Nytt fra LSHDB sentralt

Sommertreff 2013

Styret har bestemt at neste sommertreff 2013 skal holdes i Ålesund, i tiden mandag 24. juni til søndag 30. juni.

Vi skal være på Radisson Blu Hotell i Ålesund.

www.sansetap.no

Nettportalen www.sansetap.no ble lansert 6. september 2012.

[sansetap.no](http://www.sansetap.no) er en portal med informasjon om syn, hørsel og kombinerte sansetap.

Bakgrunn

Skådalen kompetansesenter har på oppdrag fra Helsedirektoratet ledet arbeidet med å videreutvikle nettstedet "Syn og hørsel hos eldre" til å

omhandle syn, hørsel og kombinerte sansetap i alle aldersgrupper.

Samarbeidspartnere er InterMedia på Universitetet i Oslo, Huseby kompetansesenter og Nedre Gausen kompetansesenter. Nettsidene er nå utformet som en portal med lenker til videre lesing. Det er fokus på mestring og muligheter.

Har du erfaring med NAV?

FFO ønsker å komme i kontakt med funksjonshemmede, kronisk syke og andre som har erfaring med å motta tjenester og ytelser fra NAV. I den forbindelse har vi opprettet en nettportal der brukeren kan svare anonymt på spørsmål knyttet til sykepenger, arbeidsavklaringspenger, uførepensjon, hjelpemidler, kvalifiseringsstønad osv.

Nettportalen ble lansert på FFOs fylkekonferanse 8. september. Hensikten med å opprette en slik portal er å få tilbakemeldinger fra NAVs brukere som kan brukes videre i påvirkningsarbeidet som FFO gjør for å styrke NAVs tjenestetilbud. Tilbakemeldingene vil også kunne brukes av FFOs brukerrepresentanter i NAV.

Klikk her dersom du ønsker å besøke nettportalen (lenke:

<https://sites.google.com/a/navnmeldinga.no/portal/>) For å gå videre må du klikke på det grønne banneret "gå til spørreskjema". Etter hvert vil du få mulighet til å gi anonyme tilbakemeldinger på områdene; Uførepensjon, hjelpestønad, osv.

”Lurt trill rundt”

Av Odd og Inger Britt Paulsen

Kona og jeg ble den 22. september invitert til av vår yngste datter, Line, 30 år og sin samboer Steffen, 35 år, til 65 årslag i døves hus i Porsgrunn.

Vi var 33 gjester som kom dit i god tid før kl. 16. for de ville at barna skulle være med i bursdagsfeiringen.

Men så ble vi (gjestene) henvist ut til balkongen. Gjett dere hva. . . . .

Jo, ut i baksiden kom den humanetiske presten med tett følge av en gitarist og en fiolinist med brudepar etter seg!

For en overraskelse!
Det var jo vår datter som skal gifte seg med vår kjære svigersønn, og de

hadde med seg to søte brudepiker (barnebarn på 4 og en på 9 mnd).

Ingen av gjestene visste om giftermålet. De ble viet i hagen under partytelt som de satt i en benk på en humanetisk vis.

Du verden, for en seremoni, må nesten si at det er fineste vi har opplevd, og jeg tror nesten alle fikk tårer i øynene! Jeg må innrømme at kona og jeg måtte tørke øynene.

Gitaristen og fiolinisten spilte og sang så nydelig, og jeg trodde at naboene fikk også nytte av det også! Deretter kunne bryllupet feires med god mat og drikke til langt ut på natta!

Min opplevelse: Solvik syns- og mestringscenter

Av Hege Dahlen

Solvik ligger i Askøy, som er utenfor Bergen, og det er Blindeforbundet som eier stedet. Det ligger flott til med masse muligheter for båttaktiviteter, bading og turer i nærheten.

Jeg ble kjent med hyggelige folk, og fine ledere som hadde laget et aktiv og morsomt program for oss. For meg var det første gang på Solvik, og mange grenser ble prøvd. Jeg var med på havrafting og motorsykkeltur, og vi besøkte museum. På kveldene var det sosialt samvær i stua med vin-

kurs og bingo.

Det var en kjempe opplevelse å være med på havraftingen, og det gikk kjempefort, og jeg som er redd for fart, måtte flere ganger klype meg i armen ”om det var virkelig jeg som var med”. JAAA, det var det.

Så var det motorsykkeltur neste dag, som ventet. Jeg ble stille og tenkte og håpet at noen av de andre deltakerne ikke skulle være med på turen, men nei, alle satte seg på hver sin motorsykkel, og jeg måtte bare henge meg på. Å hvor det gikk fort i svingene, en blandet følelse med fryd og redsel. Det var en kjempeflott tur, og alle var kjempefornøyde.

Det ga mersmak, og jeg skal tilbake til Solvik og kanskje prøve meg på andre aktiviteter. Bli med da vel ???

Vi har nå kommet til høstmåned - oktober, og jeg håper mange av dere også vil fortelle om deres opplevelser fra sommeren eller fra fine dagsturer dere har vært med på. Vi trenger å lese noe hyggelig, når det blir mørkere ute. "Skriv og fortell".

Ha en strålende fin høst alle sammen!

Returadresse:

LSHDB (Landsforbundet for kombinert Syns- og Hørselshemmede/Døvblinde, Skippergata 33, 0154 Oslo

LSHDB-sentralstyre 2012 - 2014

Forbundsleder: Åshild Johansen
Nestleder: Kari Kristine Engan
Styremedlemmer: Birgit Hagerupsen
Hege Dahlen
John Sandell
Varamedlemmer: Odd Paulsen
Harald Vik

LSHDBs hjemmeside: www.lshdb.no (stadig oppdatert)